

# Cognitive and behavioral performance factors in atypical aging / M.L. Howe, M.J. Stones, C.J. Brainerd, ed. - New York [etc.] : Springer, 2000. - ISBN 0387971297

## Citation for published version (APA):

Houx, P. J., & Jolles, J. (1992). Cognitive and behavioral performance factors in atypical aging / M.L. Howe, M.J. Stones, C.J. Brainerd, ed. - New York [etc.] : Springer, 2000. - ISBN 0387971297. *Tijdschrift voor Gerontologie en Geriatrie*, 23(2), 78-79.

## Document status and date:

Published: 01/01/1992

## Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

## Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

## General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

[www.umlib.nl/taverne-license](http://www.umlib.nl/taverne-license)

## Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

[repository@maastrichtuniversity.nl](mailto:repository@maastrichtuniversity.nl)

providing details and we will investigate your claim.

Download date: 03 Dec. 2020

- 24-28 aug. (Bratislava): Annual Symposium *Elderly at risk*. 91/6\*\*
- 30 aug.-3 sept. 1992 (Bombay, Pune): *First global conference IFA*. 91/3\*\*
- 13-25 sept. 1992 (Edinburgh): *Course Health care of the elderly: the UK experience*. 92/1\*\*
- 25-26 sept. (Venetië): Conferentie *Community action in the local area - from institutional care to home care*. 91/6\*\*
- \* 30 sept.-2 okt. (St. Andrews, Fife): Conference *Social integration of the older person*. Door Social Work Service Agencies i.s.m. European Communities.
- 10-12 okt. (Barcelona): XVI Internationaal AIUTA-congres *Fysieke activiteit en ouderen*. 92/1\*\*
- \* 11-15 oktober (San Feliu de Guixols, Barcelona): Research Conference *The economics of aging*. Deel van het Programme of European Research Conferences, o.a. door de European Science Foundation, en de Commission of the European Communities. Max. 100 deelnemers. Inschrijven vóór 31 mei bij: Executive Secretary Dr. Josip Hendekovic, European Science Foundation, 1 Quai Lezay-Maruésia, F-67080 Strassbourg Cedex. tel. (33) 88767135.
- 18-22 nov. (Washington, DC): 45th Annual scientific meeting of the Gerontological Society of America *Health challenges of an aging society*. 92/1\*\*
- 1993 Europees Jaar *Ouderen en solidariteit tussen de generaties*.
- 1993 (Louisville): 19th Annual Meeting AGHE. 92/1\*\*
- 1-3 mrt. (Kopenhagen en Malmö): International Congress *Changing attitudes towards the elderly*. 91/6\*\*
- 4-9 juli 1993 (Boedapest): *XVth International Congress of Gerontology IAG*. 90/5\*\*
- 5-10 sept. 1993 (Berlijn): Sixth Congress IPA *Challenges in a changing world*. 91/5\*\*
- 1997 (Australië): *XVIth International Congress of Gerontology IAG*.

\* Eerste vermelding

\*\* Verwijzing naar de uitvoeriger vermelding: in welk jaar/tijdschriftnummer.

## Boekbesprekingen

S. Hart & J.M. Semple, *Neuropsychology and the dementias*. Hove: Lawrence Erlbaum Ass., 1990. 343 p., £ 29.95 (cloth) (ook als paperback).

De twee auteurs van deze monografie over de neuropsychologische aspecten van dementie zijn respectievelijk psycholoog en farmacoloog. Deze bundel is een welkome aanwinst voor wie behoefte heeft aan een handzaam naslagwerk. De auteurs maken zorgvuldig onderscheid tussen verschillende neurologische ziekten die tot dementie kunnen leiden zoals m.Alzheimer, m.Pick, m.Parkinson, m.Huntington en cerebrovasculaire aandoeningen. Zij beschrijven de functiestoornissen volgens de traditionele indeling uit de psychologische functieleer (sensorische, motorische functies, en cognitieve functies, zoals geheugen en taal). Onderwerpen waarover in relatie tot dementie tot nog toe weinig overzichten bestonden, maar die de auteurs hier wel uitvoerig behandelen, zijn 'aandacht' en de chemische zintuigen van reuk en smaak. Het neuropsychologische aspect wordt vooral vanuit neurochemische kennis, en minder vanuit de anatomische optiek beschreven. Hier-

in is het boek modern en levert het een originele bijdrage. De recente ontwikkelingen in de cognitieve neuropsychologie, waarin geprobeerd wordt het individuele patroon van beperkingen en intacte vaardigheden te analyseren met behulp van een theoretisch model van de werking van de menselijke geest, krijgen in dit boek nauwelijks aandacht (zie daarvoor: M.F. Schwartz (ed.), *Modular deficits in Alzheimer-type dementia*, London, The MIT Press, 1990, en: L. Bäckman (ed.), *Memory functioning in dementia*, Amsterdam, Elsevier, 1992). De cognitieve neuropsychologie berust tot nog toe voornamelijk op het intensieve onderzoek van individuele patiënten, terwijl het materiaal voor het hier besproken boek bijna alleen aan groepsstudies is ontleend. Dat leidt nogal eens tot tegenstrijdige conclusies, waarvan Hart en Semple zich overigens steeds rekenschap geven. Afhankelijk van de onderzochte patiënten (met vaak grote verschillen in leeftijd en ziektegeschiedenis) en afhankelijk van de gebruikte tests, worden van onderzoek tot onderzoek verschillende profielen van stoornissen en intacte functies bij 'dementie' gevonden. Op individueel niveau is dit inderdaad de realiteit: patiënten met dementie verschillen bij nauwkeurige observatie onderling sterk. Het 'profiel' van een groep op basis van gemiddelden weerspiegelt echter lang niet altijd wat voor individuele patiënten geldt, al zijn groepsstudies nuttig en nodig voor globale syndroomtyperingen (de 'modale patiënt') en leveren ze gegevens op voor nieuwe hypothesen over de manier waarop bij dementie de mentale functies worden aangetast.

H.F.A. Diesfeldt

Mark L. Howe, Michael J. Stones, Charles J. Brainerd (eds.), *Cognitive and behavioral performance factors in atypical aging*. New York: Springer Publ. Comp., 1990. 258 p., DM 98.

Dit boek beoogt een overzicht te geven van 'atypical' cognitieve veroudering, en bevindingen uit cognitief-gerontologische deeldisciplines in een hoger verband bijeen te brengen. De lezer moet wachten tot het laatste hoofdstuk door Salthouse, om te vernemen wat (a)typical is. De term blijkt een arbitrair vastgestelde 'range' van een te onderzoeken variabele in te houden. Normaal is dus altijd relatief. Haaks hierop staat de onderverdeling in *gangbaar* en *succesvol*, zoals voorgesteld door Stones e.a., een hoofdstuk eerder. Succesvol (primair) verouderen houdt in dat achteruitgang uitsluitend met de kalenderleeftijd samenhangt. Secundair is al wat niet leeftijd-inherent is, zoals dementie, maar ook slechte gezondheid of dito leefgewoonten.

Howe presenteert een model om onderscheid te maken tussen geheugenprocessen. Shimamura geeft een neuropsychologische analyse van geheugenstoornissen bij veroudering, en legt daarbij de nadruk op toenemende variabiliteit: oude auto's zijn - hoewel soms sneller dan nieuwe - gemiddeld trager, maar niet doordat in alle auto's steeds hetzelfde onderdeel kapot gaat. Vandervoort en Hill behandelen de veroudering van het neuromusculair systeem,

vooral van het staan en lopen; Dustman, Emmerson en Shearer de elektrofysiologie in relatie tot fysieke conditie. Shepard en Leith bespreken het – meestal positieve – verband tussen fysieke activiteit en cognitieve vermogens.

Een inleidend hoofdstuk had, gezien het ambitieuze oogmerk, niet misstaan. In hoeverre allerlei bevindingen van de cognitieve gerontologie nu tot elkaar zijn gebracht, is niet helemaal duidelijk. De hoofdstukken zijn echter alle van hoge kwaliteit. Voorts levert het boek een belangrijke bijdrage aan het denken over normaliteit: gerontologie moet niet uitgaan van wat gangbaar is, maar van datgene wat inherent is aan ouderdom.

Peter J. Houx en Jellemer Jolles

I. Hindmarch, H. Hippus en G. Wilcock, eds. *Dementia: Molecules, Methods and Measures*. Chichester, England: John Wiley & Sons, 1991. 208 p., £ 40.

Het boek is gebaseerd op een internationaal symposium over dementie, gehouden in Surrey (UK). Onder 'moleculen' worden de geneesmiddelen tegen de ziekte van Alzheimer verstaan en onder 'methods en measures' vooral een multidisciplinaire kijk op de psychometrie die wordt gebruikt om deze geneesmiddelen te evalueren. Daar de enorme farmaceutische inspanning tot op heden nog geen enkel effectief geneesmiddel tegen deze ziekte heeft opgeleverd, ademt dit boek helaas de sfeer van al deze negatieve resultaten. Iedereen kent nu wel de zeer beperkte mogelijkheden van cholinerge farmaca, noötropen stoffen, serotonine receptor agonisten, enz., enz. De oplossing wordt door de auteurs bijvoorbeeld gezocht in geneesmiddelen die specifiek aan één type receptor binden (je kunt je afvragen of dit juist is voor een ziekte waarbij welhaast ieder transmittersysteem is aangedaan), in betere psychometrie (die waarschijnlijk weer niets op zal leveren zolang er geen werkelijk nieuw effectief geneesmiddel is ontwikkeld), diermodellen (die weinig of niets met de ziekte van Alzheimer te maken hebben) en tests bij gezonde oudere vrijwilligers (waarvan zelfs René Spiegel nu zegt dat ze beperkte waarde voor Alzheimer-patiënten hebben). Profylaxe in een vroeg stadium is vanzelfsprekend het uiteindelijke doel waarnaar gestreefd wordt, maar dit doel is onbereikbaar zonder dat het pathogenetisch mechanisme ontrafeld is. Dit boek behandelt helaas geen strategieën in deze richting.

Als er iets duidelijk wordt door dit boek, dan is het de grote behoefte aan meer fundamenteel inzicht in het Alzheimer-ziekteproces. Zonder dat is een rationele therapeutische of profylactische aanpak onmogelijk.

D.F. Swaab

R.D. Nebes en S. Corkin (eds.), *Handbook of Neuropsychology. Volume 4, Section 7: The Commissurotomed Brain. Section 8, Part 1: Aging and Dementia*. Amsterdam: Elsevier, 1990. 383 p., f 360, f 127 (paperback).

S. Corkin, J. Grafman en F. Boller (eds.), *Handbook of Neuropsychology. Volume 5, Section 8, Part 2: Aging and Dementia. Section 9: Cognitive Methodological and Prac-*

*tical Approaches*. Amsterdam: Elsevier, 1991. 395 p., f 370.

De hier besproken delen van de succesvolle serie *Handbook of Neuropsychology* bevatten 500 pagina's over de neuropsychologische aspecten van veroudering. Nog niet eerder kregen gerontologie en geriatrie zoveel aandacht in een neuropsychologisch handboek. In de loop van het leven kunnen er in de hersenfuncties tal van veranderingen optreden, sommige als gevolg van rijping en ontwikkeling, andere als gevolg van trauma's of ziekteprocessen. De *gerontologie* heeft daarom de neuropsychologie nodig voor een beter begrip van dergelijke veranderingen, de *neuropsychologie* maakt voor het onderzoek van ontwikkelingen over de individuele levensloop gebruik van methoden die in de gerontologie gemeengoed geworden zijn, zoals longitudinaal onderzoek, psychometrische methoden voor onderzoek van intelligentie, geheugen en leervermogen, en longitudinaal en genetisch onderzoek aan diermodellen. Over deze aspecten zijn in de twee delen van deze reeks over veroudering en dementie ook voor niet-ingewijden goed leesbare hoofdstukken te vinden. In de opeenvolging van de hoofdstukken vindt men veel terug van de klassieke thema's uit de fysiologie en de psychologische functieleer waarin slapen-waken, motoriek en zintuigsystemen (hier: zien en ruiken, maar merkwaardig genoeg geen hoofdstukken over gehoor, tast en smaak), gevolgd worden door beschrijvingen van 'hogere' en zintuiginformatie-integrerende psychologische functies, zoals taal, geheugen, abstractie, bewegen en ruimtelijke waarneming. In de oudere neuropsychologische leerboeken werd veelal de structureel-anatomische lijn gevolgd (bijvoorbeeld: functies van de linker temporale kwab, van de frontale kwab, enz.) of een indeling naar syndromen (afasie, amnesie, dementie, enz.). Over dementie is op zichzelf nu al zoveel bekend dat de oorzaak van deze aandoening niet meer louter in anatomisch-structurele begrippen te beschrijven is. Daarom worden hier de grote domeinen uit de psychologische functieleer, zoals motoriek, aandacht, taal, perceptie, denken, en geheugen, elk in een of meer afzonderlijke hoofdstukken behandeld met speciale nadruk op de gevolgen van neurodegeneratieve ziekten, zoals m.Alzheimer, m.Parkinson, m.Huntington en HIV-infecties. Een speciaal hoofdstuk gaat in op de prevalentie, incidentie en risicofactoren van de niet-zeldzame m.Alzheimer en m.Parkinson. Ook bevat de sectie over dementie en veroudering een hoofdstuk over de interactie van affect en cognitie, met nadruk op de differentiatie diagnostiek van depressie en dementie. De meest recente inzichten in de neurochemische aspecten worden beschreven in hoofdstukken over kernspin-resonantie en veranderingen in neurotransmissie bij diverse hersenaandoeningen die tot dementie leiden. Het hoofdstuk over therapie sluit op dit neurochemische onderzoek nauw aan. Aan deze delen van dit handboek heeft een keur van gezaghebbende, voornamelijk in de VS werkzame auteurs bijgedragen. Hoewel de hoofdstukken zorgvuldig gekozen zijn waardoor het onderwerp 'dementie' breed, diepgaand en multidisciplinair wordt behandeld, kon een zekere overlapping niet geheel worden vermeden. Dit doet echter